

Befejeződött Pannonhalma rekonstrukciója?

A főépítész a bátor hagyománytisztelet híve

Szombaton, az építők napján Pannonhalmán a köztársasági elnök megbízásából Kiss Péter munkaügyi miniszter Millicentenáriumi Emlékéremmel tüntette ki azokat a szakembereket, akik Pannonhalma húsz évvel ezelőtt elkezdett rekonstrukciójában tevékenyen részt vettek. Várszegi Asztrik főpápat is ez alkalommal nyújtotta át a Pro Pannonhalma Emlékérmeket. A Kiváló Dolgozó kitüntetések Hortobágyi Ciri-ri, a rekonstrukció Szent Benedek-rendi vezetője adta át. Millicentenáriumi Emlékérmeket kapott Bakondi János, Bognár László, Fehérvári Rudolf, Fehérvári Tamás, Lente István, Martonné Szilas Katalin, Mekota Ervin, Németh Tamásné, Szalai Béla és Takács Imre. Pro Pannonhalma Emlékérmeket kapott Jurcsik Károly, Török Ferenc, Mező Barnabás, Denk András, Szirányi Ákos, Bijonka István, Novák Béla, Zsebedics István, Takács György, László Csaba és Láng Tibor. Kiváló Dolgozó elismerést kapott Tóth Sándor, Sipos László, Szegedi István, Sturm Gyula, Hollenczer István, Muszer László, Csutaj József, Sziráczky Attila, Borbély János, Eszes Tibor és Légrádi Zoltán.

Török Ferencel a pannonhalmi rekonstrukciós munkálatok főépítészevel az ünnepi könyvhét utolsó napján beszélgettünk. Könyve, a Vallomások a Kiáradt Kiadó jóvoltából azokat a munkáit mutatja be, amelyek nevét országosan ismertté tették, és amelyek a templomépítő jelzőt illesztették a neve elé. Az ő munkája ugyanis a balatonfenyvesi, a révfülöpi és az ábrahámhegyi római katolikus templom, az edelényi és a nyáregyházi görög katolikus templom, a budapesti Magyar-szentek temploma, és még hosszan sorolhatnánk, hol mindenütt emeltek Isten-házat Török Ferenc tervei alapján. A húsz évvel ezelőtt elkezdett pannonhalmi felújítási munkálatokba 1992-ben kapcsolódott be a rendszerváltás főépítészeként, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal és az építéskamara ajánlatára. Előtte a csaknem két évtizeden át kisebb-nagyobb lendülettel folytatott rekonstrukcióban számos építészcsoporthoz és tervezővállalat

vett részt. Az ő feladata a pannonhalmi bazilika és a kerengő külső felújítása, illetve az új épületek megtervezése volt. Nagyszabású munkájának alapelveiről kérdezzük először Török Ferencet.

– Folyamatosság és megújulás, e két szó köré lehet gyűjteni minden gondolatunkat és elvünket – kezdi a főépítész, aki a Műegyetem tanára, 1983 óta Ybl-díjas, 1995 óta Kossuth-díjas. – A mai építészeti eszközeivel szerettük volna a felszínre hozni mindazt a történelmi szépséget, amely Pannonhalmának a sajátja. Ugyanakkor vállalni szerettük volna korunkat. Éppen ezért minden törekvésünk arra irányult, hogy olyan architektúra jelenjen meg, amely minőségében és nem stílusjegyeivel kapcsolódik Pannonhalma egészéhez. Mielőtt munkához láttunk volna, teljes funkcionális felmérést készítettünk. Meglepődve tapasztaltuk, hogy az elmúlt negyven év megannyi bajának következményeként mennyire összekavarodtak a kolostorban folyó élet különböző területei. Az a környezeti rendszer, amely a középkorban a szerzetesi élet természetes elrendeződését jelentette, föllazult, követhetlenné vált. Éppen ezért az volt a legfőbb vágyunk, hogy olyan belső rendet teremtsünk, amely során minden a helyére kerül.

– Elképzeléseiket maradéktalanul meg tudták valósítani, vagy engedni kellett a bencés rend speciális igényeinek, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal előírásainak?

– Volt, ahol az elképzeléseink helyességéről sikerült meggyőzni az illetékeseket, volt, ahol nem. A bazilika tetőszerkezeténél például sikerült lényeges változtatásokat végbevinni. Hosszú viták után, mely vitákban mellénk állt a műemlékvédelmi hivatal is, a barokk tetőszerkezet helyett az épület keresztmetszetét messziről fölmutató új tetőzetet alakítottunk ki. A középkorban épült kerengő felújításánál azonban már a bencés rend elképzelése győzött. Mi azt szerettük volna, ha a középkori építészeti szokásai jelennek meg a kerengő falain, yers téglával kifugázva. Ha a

padozata is a középkorhoz jobban igazodó durva burkolatot kapott volna barokkos jólféltés helyett. Ezt az elképzelésünket azonban nem sikerült elfogadtatnunk.

Török Ferenc: Remélem, hogy a bazilika külső felújítása, tetőszerkezete több évszázadra szól

Vajda József felvétele

– A XIX. században Storno végeztetett olyan jelentős munkát Pannonhalmán, mint Török Ferenc főépítésze. Stornót sokan szidják, néhányan dicsérik. Mit tart róla ön, aki az ő tervei nyomán látott munkához?

– Gyakorló építésztként megcsodáltam a rajzait, azt az alázatot, ahogyan feldolgozta Pannonhalmát. Egy kicsit irigytem is, bárcsak nekünk is lett volna időnk az olyan aprólékos előkészületekre, mint neki. Szakmai igényességét hallatlanul becsülöm. Van persze olyan megoldásai, amelyekről a mai funkcionális rendszer ismeretében azt tartja az ember, jó lenne túllépni rajtuk. Nem kellene például a bazilikában a Storno-féle szöszéket vagy

a megemelt hátsó szentély baldachinos oltárát úgy tisztelni, akár a kegytárgyat. Hogy ezekkel az építészeti megoldásokkal mi történik, az már a bazilika belső rekonstrukcióját végző szakember nagy kérdése.

– Magyarán szólva a korszerű bazilikafelújítás azt kívánna, hogy bontsák le mindazt, amit Storno oda tervezett?

– Nem mondom, hogy le kell bontani, csak azt mondom, ahhoz, hogy a második vatikáni zsinat szellemében működő liturgikus tér lehessen a bazilika, kellő bátorsággal kell szelektálni mindazt, ami a korszerű működésnek ellenáll.

– E szavaiból is kitűnik, nem fejeződött meg a Pannonhalma épületegyüttesének rekonstrukciója. Nincs kész még belülről a bazilika, hiányoznak nélkülözhetetlen, új épületek.

– A bencés rendnek az volt a stratégiája, hogy a meglévő épületeket kell mindenképp megővni és megújítani. Anyagi lehetőségek kérdése, hogy miként és mikor tudnak továbblépni. Az új épületek – tornacsarnok, új főporta – tervdokumentációját kiviteli szinten elkészítettük, persze ha nagyon elhúzódnak a megvalósításuk, elévülnek a terveink.

– Azoknak az épületeknek a sorsa hány évre biztosított, amelyeknek a felújítását Török Ferenc irányította?

– Remélem, hogy a bazilika külső felújítása, tetőszerkezete több évszázadra szól. És azt is remélem, hogy az a szemlélet, amelyet Pannonhalma rekonstrukciójakor igyekeztünk megvalósítani, a környezeti kolostorrendszer föllevenítése maradandó irány lesz a jövőben is.

– Mit üzenne annak, aki néhány száz év múlva az ön terveivel a kezében lát hozzá Pannonhalma felújításához? Mire ügyeljen?

– Bátran járjon a maga útján és tisztelje a hagyományt. Mi is ezt szerettük volna valamennyi munkatársammal, Pattantyús Ádámmal, Balázs Mihállyal, Fehérvári Péterrel, Bartók Istvánnal és Róth Jánossal megvalósítani.

Lőcsei Gabriella

NAPLÓ

A CET KÖZÉP-EURÓPAI IRODALMI TÁRSASÁGOT a hét végén alakította meg több mint ötven értelmiségi. Céljuk a magyar nyelv és kultúra megőrzése, jobbítása, az állampolgárok érdekeit szolgáló közgondolkodás kialakítása.

A XV. ORSZÁGOS AKVARELLBIENNÁLÉ szombaton nyílt meg Egerben. A kiállításra, mely egy hónapig tekinthető meg, száznegyvenhét művész több mint kétszáznegyven alkotását hozta el.

A KÁMA-VIDÉKI ROKONAINK ÖSTÖRTÉNETE címmel kiállítás nyílt meg a tatabányai Városi Múzeumban. A tárlat anyagát az Udmurt Köztársaság közgyűjteményei kölcsönözték. A szintén városi múzeumbeli másik kiállításon egy tavaly feltárt honfoglalás kori település maradványai láthatók.

A SIKLÓSI SZALON, mely negyven hazai képző-, építő- és iparművész alkotásait mutatja be, szombaton nyílt meg a vár galériájában.

A MAGYARSÁGTÖRTÉNETI KONFERENCIA záróeseményeként megnyitották a Balassa Múzeumban a Templomok és kolostorok a középkori Esztergom című kiállítást. A tárlaton, mely október végéig tart nyitva, az épületek és berendezéseik dokumentumait, rajzait és az ásatások során előkerült tárgyakat mutatják be.

LATINOVITS ZOLTÁNRA emlékeztek halálának huszadik évfordulójára alkalmából vasárnap Balatonszemesen. Az egész napos rendezvénysorozat keretében először hirdették meg a Latinovits vers- és prózamonddal versenyt. A katolikus templomban szentmisét tartottak emlékeztetőre, és megkoszorúzták sírját. Ezt követően került sor arra az ünnepségre, amelynek során a település művelődési háza a kiváló színművészről neveztek el.

FOLYÓÍRATSZEMLE

Forrás

A kecskeméti – félúton a főváros és Szeged között – kiválóan értenek a tematikus számok összeállításához, olykor más műhelyek feladatát is elvégezve. Így volt ez az Ilia Mihályt köszöntő lappal, így a mostani Baka István-életrajzzal, amely közel egy időben érkezett meg a tragikusan korán lezárult költői életművet felmutató könyvheti Jelenkor-kiadvánnyal, az összes versekkel.

Baka István

költészetéről nyilván az idők távlatából bölcsen dönt majd az utókor. Arról azonban, hogy ez a kordivatalt dacoló poéta a kilencvenes években miért vált szinte minden irányzat, ízlésvilág képviselője számára kikerülhetlenné, nekünk kell számot adnunk. Szív Ernő (Darvasi László) pontosan leírja a döbbent, amit az alapvetően az írás technikai kérdéseivel elfoglalt, Esterházy Péter intelmeit követve alanyban és állományban gondolkodó íróársadalomban az a tény okozott, hogy egy társuk halálalal korról dacol, és szükre szabott időben kell elmondania, amit fontosnak vél. Baka betegsége a posztmodern léhaságban hirtelen intő jel lett. És a sors kegyelméből költészete a halál közelségében magasra ívelt. Az oroszos iskolázottságú Baka iszonyatos kínjai között mert orosz lelkiútnak mutatkozni, istenkeresésként poklot járni, testamentumokat írni, igaz, szerepversekben. Nevének orosz fordításából adódóan Szytepan Pehotnyiként és a Kormos István által magyarrá tett szegény Yoricként. A magát mindig nemzetinek, egyszerre urbánusnak és népinek valló Baka István volt annyira tiszta lélek, hogy kétségekkel töltsse el a váratlan, országos népszerűség.

Géczi János

1993. július 21. című emlékezésében ezt a bizonytalanságot idézi: „Kicsit tévován magyarázta, milyen kényes helyzetbe került. A szegedi ismeretlenségéből – már ahogy ő a helyzetét megélte – ha nem is országos népszerűsége, de országos ismertségre tört, a Jelenkor is hajlandó rá figyelni... ezért sem kerültek el újabban sem a díjak, sem a kitüntetések, a városai is – Szekszárd és Szeged – legitimáltak, ráadásul az íróársak keresik, szeretik és vélhetőleg értik a munkáját, de mindenesetre rá figyelnek...” Amikor Baka István a titok nyitjára lelt, nem járt messze az igazságtól: „minden irodalmi életben kell egy olyan vidéki, akinek elég kicsi az életműve (azaz áttekinthető) ahhoz, hogy könnyen és gyorsan taksálható legyen, aki kívülállósága miatt nem mocskolhatta be

magát sehol és sosem, aki mégis konzekvensen – még ha a helyzete miatt is – kimaradt az irodalmi életből, és ráadásul bármi új díj vele hitelesíthető, hiszen régi díjakkal nem pumpálták meg fel”. Arra, hogy miért nem díjazták a Kádár-korszakban a Baka-féle költői, emberi magatartást, választ adnak a vele folytatott beszélgetések, amelyek közül Benyik György, a papként látogató régi barát interjúja a legemlékezetesebb. Hogy mit kaphatott egy költő a Szovjetuniótól, azt Szőke Katalin mondja el A költő és műfordító szerepcseréje (B. I. költészetének orosz kulturális kódja) című kitűnő tanulmányában. „A kádári Magyarországhoz képest a szovjetunióbeli értelmiség igen nehéz körülmények között élt. Miután az egyéni érvényesülés a tisztességes ember számára lehetetlen volt, s az értelmiség egy kis része mégis tisztességes maradt, kialakult körökben a periferián igen igazi tudomány. E körökben olyan erős volt a szolidaritás, hogy akár heteket is el lehetett élni pénz, élelem, szállás nélkül... Azt is mondhatnám, hogy Leningrádban a rideg kollégiumi körülmények között ismerőseinknek köszönhetően szemlémi téren jóval otthonosabban éreztük magunkat, mint a magyarországi közömbös, »rendezett« világban, alkalmazkodó egyetemista társainkkal.” Baka István költészetét, motívumait, metaforáit, isten-élményét felvonultató tanulmányok mellett költőtársak vallanak.

Szepesi Attila

A Sátán oltárképei című ciklusa, Kovács András Ferenc két „orosz” verse, Kántor Péter elkésett levele, Pintér Lajos és Zalán Tibor emlékezése mellett Határ Győző, az öreg barát vallomását és értékelését olvashatjuk. „B. I. az új magyar lírában azon kevesek közé tartozik, akiktől olyigen zsugorgatott és fogó életidőmet nem sajnáltam soha: örömet követtem gondolatai vonulását és azok mesteri formába öntését. Nem a líra lerombolásán munkálkodott, mint világszerte a selejtszaporítók, hanem a mentésében: abban vette ki a részét” – állapítja meg Határ Győző, és úgy véli, Bakát jó ösztöne védte meg attól, hogy a lírarombolók közé álljon. Nem konzervatív költészet az övé, annak kereteit szétfeszíti. Az 1995-ös levélváltás jelzi a betegségben megvénült, fiatal Baka István és az öregkori betegségekkel küszködő, örökifjú Határ Győző egymásra találását.

A számot fényképek és részletes bibliográfia egészíti ki. Érdemes megőriznünk és Baka István kötetét mellé könyvespolcunkra helyezni.

Osztovis Ágnes

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

SVÉD SZENT-IVÁN ÉJ, KÜLFÖLDI VENDÉGMŰVÉSZ, ÚJ BEÁLLÁSOK, LÉPCSŐHÁZI MATINÉ AZ OPERAHÁZ JÚNIUSI PROGRAMJÁN.

24-én, a millicentenáriumi rendezvénysorozat keretében svéd művészek közreműködésével, Svéd Szent-Iván Éj című opera- és balettgála színhelye lesz a Dalszínház. Az est rendezője a világhírű koreográfus, Terje Thoresen.

4-én, 7-én és 9-én Jurij Szimonov, a Brüsszeli Nemzeti Zenekar vezető karmestere dirigálja a Wagner: Siegfried című zenedrámájának előadásait.

15-én, a Rómeó és Júliában – Szabadi Edit (Capuletne),

19-én, a Rómeó és Júliában – Nagy Tamás (Rómeó), Kun Attila (Mercutio), Hommer Csaba (Tybalt), Szigeti Gábor (Páris), Turi Sándor (Benvolio), Keveházi Krisztina (Mab) mutatkozik be.

8-án, 9-én, 15-én és 16-án du. 3 órakor KIRÁLYI LÉPCSŐHÁZI MATINÉ. Rendkívüli gyermekelőadás az Operaház és a Budapesti Operabarátt Alapítvány közös rendezésében. Műsoron: Donizetti: A csengő című operája.

Szereplők: Don Annibale Pistacchio – Szilágyi Béla, Serafina – Gémes Szilvia, Madame Rosa – Kovács Erzsébet, Enrico – Póka Balázs.

Zenei vezető: Oberfrank Péter, zenei munkatárs: Bányai Rita.

Látványtervező: Mikesi Eszter mv.

Rendező: Szilágyi Gábor.

Az előadás a Soros Alapítvány támogatásával jött létre. A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ TÁMOGATÓJA A

Magyar Nemzet